

MUSICAL KNIPOOG NAAR KERSTKLASSIEKER


Luuk Haaze, Nandi van Beurden, Jeremy Baker, Thomas Cammaert en Suzan Seegers.

Wie ontdooit het bevroren hart?

De fonduepan, het kerstpakket, de boom: alles komt voorbij, in de kerstmusical 'A XXXMas Carola'. Ja, ook de angst om alleen bij de boom te zitten.

Tekst Jan Vriend Foto Annemieke van der Togt

Hoofdrolspeelster Nandi van Beurden: „De feestdagen zijn hét moment om je liefdesleven kritisch tegen het licht te houden.” Maar geen paniek: er mag om gelachen worden.

De één mankeert dit, de ander dat. Het lukt niet erg, tussen Carola en de mannen. Haar eerste kalverliefde is lang geleden, met de tweede liefde ligt ze in een vechtscheiding. En als ze zo bot en cynisch blijft als ze nu is, zal het met een mogelijke nummer drie ook wel niks worden, ziet het publiek meteen. Want de zaal maakt kennis met een arrogante, verbitterde zakenvrouw die haar teleurstellingen op haar omgeving afrea-geert. Goede doelen krijgen van haar geen cent en vraagt haar personeel haar om een beetje menselijkheid, bevriest ze in haar eigen kille wereld van sarcasme en zwartgalligheid.

„Na teleurstellingen in de liefde, heeft ze uit zelfbescherming hoge muren om haar gevoelswereld gebouwd”, vertelt Nandi van Beurden over de Carola die ze speelt. „Pas als ze de mannen uit haar verleden in haar dromen weer tegenkomt, beseft ze hoe hoog die muren zijn geworden en dat de deur naar haar gevoelsleven dicht zit.”

Wie ontdooit het bevroren hart? De voorstelling leidt tot hilarische terugbliktaferelen met de mannen, gespeeld door Thomas Cammaert, Luuk Haaze en Jeremy Baker. Uiteindelijk is het Carola's zus (een rol van Suzan Seegers) die haar een spiegel voorhoudt en haar stimuleert om uit haar kille kooi te komen. Deze zus herinnert Carola aan de tijd dat ze spontaan en toegankelijk was en laat haar zien hoe de ophaalbrug naar haar zachte ik weer omhoog kan.

Kerst duurt weliswaar nog even, maar de musical brengt je alvast in de sfeer. „Juist rond kerstmis krijgt het thema relaties een

extra lading, want dat is de tijd van terugblikken en zelfreflectie”, aldus Nandi van Beurden. „Dan maak je met jezelf de afspraak wat je in het nieuwe jaar anders wil doen. Noem het maar een functioneringsgesprek met jezelf.”

Het scenario van Allard Blom (eerder succesvol met 'Blind Date', '40-45' en 'Piaf') maakt het verhaal herkenbaar, meent de actrice. „Want we hebben allemaal wel situaties gehad waarin we bezeerd werden en even de hakken in het zand zetten. Maar omdat de lijn tussen gevoeligheid en humor zo dun is, wordt het ook heel komisch.”

De voorstelling is een knipoog naar de kerstklassieker 'A Christmas Carol' van de

Juist rond kerstmis krijgt het thema relaties extra lading

Engelse schrijver Charles Dickens waarin de gierige rijkard Scrooge na een paar nare dromen tot inkeer komt en verandert in een gulle gever. „Wat bij hem gebeurt met geld, gebeurt bij Carola met gevoel. Eerst is ze een vrek in het menselijk contact, later beseft ze dat ze een deur in haar betonnen gevoelswereld moet openzetten om zelf gelukkig te worden. En dat dat niet gemakkelijk is, mag iedereen zien.”

'A XXX-mas Carola' onder regie van Paul van Ewijk en met livemuziek van een combo o.l.v. Frans Heemskerk is onder meer te zien bij het DeLaMar Theater in Amsterdam (13-16/n), Het Park in Hoorn (30/n). Het Zaantheater in Zaandam (6/12), De Kampanje in Den Helder (10/12) en weer in het DeLaMar Theater (30/12).

THEATER MARIA MOEST HOLLANDSE KINDEREN BAREN

Leven van onbekende VOC-vrouw

„Iedereen kent Michiel de Ruyter en Jan Pieterszoon Coen, maar van de vrouwen uit die tijd hebben we geen idee”, zegt Anna Drijver. In de monoloog 'De mannen van Maria' kruipt ze in de huid van Maria van Aelst, een van de weinige zelfstandige en rijk geworden vrouwen uit het begin van de zeventiende eeuw.

Tekst Margriet Prinssen Foto Benning Gladkova

Ze kreeg het boek 'De mannen van Maria' van Anneloes Timmerijne een jaar of vijf geleden cadeau van haar moeder: „Ze geeft mij altijd graag boeken over historische interessante vrouwen. Ik heb het meteen uitgelezen en het bleef me bij. Ik besloot er iets mee te gaan doen. Het is zo'n fascinerend verhaal over een tijd waarin bijna niets bekend is over de levens van vrouwen, zeker niet over vrouwen zoals Maria van Aelst (zie kader). Maria werd al heel jong naar 'de Oost', het huidige Indonesië, gestuurd zoals meer meisjes, om als 'stoofpeertjes' te worden bevrucht door de Nederlandse mannen die daar Batavia bezet hadden. Ze ontloopt zich tot een zelfstandige vrouw, voor niets en niemand bang en ze wordt schathemeltje rijk met de – illegale – handel in diamanten.”

Ze vroeg toneelschrijver Maxine Palit de Jongh om 'De mannen van Maria' te bewerken tot een monoloog. Anna kende haar niet persoonlijk maar had gehoord van haar geëngageerde werk, onder meer de veelgeprezen toneeltekst

'Vecht' (2022) over het toeslagen-schandaal. We spreken elkaar na afloop van een repetitie in Haarlem, waar ook schrijver/bewerker Palit de Jongh, die toevallig net die dag is komen kijken, en regisseur Olivier Diepenhorst aanschuiven. Geen eenvoudige klus om zo'n dikke pil te bewerken, maar Maxine was net zo enthousiast als Anna toen ze het boek had gelezen; „Ik heb mijn bewerking toegespitst op het personage van Maria; haar mannen – ze is vijf keer getrouwd! – spelen in ons stuk een bijrol.” Het is belangrijk, vindt ze, om dit soort onbekende verhalen te vertellen: „We weten zo weinig van wat er echt gebeurde in de koloniën en al helemaal niets over het leven van vrouwen.”

Geplunderd

Anna vult aan: „Maria maakt uiteindelijk ook gebruik – of beter gezegd: misbruik – van het koloniale systeem. Ze wordt op haar zestiende naar de Oost gestuurd met zeven andere meisjes, op bestelling van de heren van de VOC in Batavia, om Hollandse kinderen te baren. Alleen al die bootreis is een waanzinnig verhaal: het duurt meer dan negen maanden om er

„**”** Maria is een gelaagd personage, zeker geen heldin

Anna Drijver Actrice

te komen, er vielen tientallen doden, er werd geplunderd en verkracht. Daar is ze heel duidelijk slachtoffer. Maar verderop in haar leven, als ze een deftige Mevrouw is geworden, maakt ze ook echt misbruik van het koloniale systeem; ze houdt tot slaaf gemaakte vrouwen als bedienden.”

Olivier: „In het boek wordt het gegeven van de slavernij gebruikt als een historisch feit. Maxine heeft er in haar bewerking een moreel kader aan gegeven, dat vinden wij alle drie heel belangrijk. Vrijwel iedereen is het erover eens dat de slavernij slecht was, maar vaak wordt er schouderophalend over gedaan: 'Het was nu eenmaal zo'. Maxine laat in haar bewerking zien dat Maria iedere dag de keuze maakt om eraan mee te doen en het systeem voor haar te laten werken. Als haar man een kind bij een bediende maakt, eigent ze zich dat kind min of meer toe. Later neemt ze het meisje zelfs mee naar Nederland alsof het haar eigen kind is.”

Anna: „Ze heeft zelf nooit kinderen gekregen, afgezien van enkele miskramen en een kind dat de wiegendood sterft. Ze is ook heel eenzaam. Maria is een gelaagd personage, zeker geen heldin. Uiteindelijk is zij ook een feilbaar mens.”

Niet lastig

Ze vindt het niet lastig om een monoloog te spelen: „Ik speel niet alleen de rol van Maria, ik stap ook in en uit een aantal andere personages. Dat is juist ontzettend leuk om te doen.”

Wat Maxine in haar bewerking ook aan de orde heeft willen stellen, is het ecologische verhaal: “Het is ongehoorlijk om te lezen hoe de Nederlanders Indonesië naar Hollandse principes gingen ontwikkelen. Waarbij

ze totaal niet keken naar wat er van nature groeide of wat er belangrijk was voor de oorspronkelijke bewoners. Alle grond werd bestemd voor één specifieke specerij omdat daar nu eenmaal het meeste geld mee werd verdiend. Daar begon het koloniale, kapitalistische patroon van landbouw zoals dat helaas nog steeds op veel plekken wordt toegepast.”

Sneakers

Een belangrijke rol spelen de kostuums (ontwerp: Sandro Lima). Bij de repetitie is Anna al prachtig gekleed: zwart-witte sneakers met een zwarte tule rok en een prachtig zwart-wit jasje: „Een soort fantasie van een zeventiende-eeuws silhouet”, zegt Olivier. „Je ziet aan de kostuums hoe de status van Maria groeit. Ze wordt steeds rijker en belangrijker.”

Theaterbureau De Mannen, 'De mannen van Maria'. Tekst Maxine Palit de Jongh, regie: Olivier Diepenhorst, spel: Anna Drijver. Tournee: 6/n t/m 27/3, oa Amsterdam, 14 t/m 17/n; Alkmaar, 10/12; Zaandam, 7/1; Haarlem, 14 en 15/1; Leiden, 23/2; Purmerend, 27/2; Oostzaan, 28/2; Den Haag, 5/3; Hoorn, 8/3. Meer info: theaterbureau mannen.nl of annadrijver.nl.

Over Maria van Aelst

'De mannen van Maria' van Anneloes Timmerijne gaat over het leven van Maria van Aelst (1607-1674). Ze wordt op haar zestiende door haar ouders naar de Oost gestuurd om uitgehuwelijkt te worden en kinderen te baren. Ze weet op te klimmen tot een Mevrouw: haar derde echtgenoot is Antonio van Diemen, de gouverneur-generaal van Oost-Indië. Afgezien van enkele miskramen en een kind dat de wiegendood sterft, krijgt ze geen kinderen. Om het hoofd te bieden aan het saai leventje in Batavia zet zij op eigen kracht een handel in diamanten op en ze wordt een van de rijkste vrouwen van haar tijd.